

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIOINTIMUISTIO

Vuoden 2016 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuuden arviointi (2. toimikunta)

2018

Johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen ja kaupunkitarkastaja Tarja Palomäki

Sisällys

1. Arvioinnin taustatiedot	3
1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus	3
1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot	3
1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit.....	4
1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät	5
2. Havainnot	6
2.1. Toimialarajat ylittävät arvioinnit.....	6
2.1.1. Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämässä.....	6
2.1.2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa	7
2.2. Sosiaali- ja terveytoimen arvioinnit	11
2.2.1. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuus ja riittävyys	11
2.2.2. Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden.....	12
2.2.3. Terveysasemapalvelujen saatavuus	16
2.2.4. Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystoimissa	17
2.3. Sivistystoimen arvioinnit.....	19
2.3.1. Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen.....	19
2.3.2. Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen.....	22
2.4. Yhteenveto suositusten vaikuttavuudesta.....	23
3. Johtopäätökset	26
4. Toimenpide-esitys ja lisätiedot	27
Lähteet	28
Liitteet.....	29

1. ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1. Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, mihin toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomuksessa esittämien suositusten ja toteamusten johdosta sekä mikä vaikutus suosituksilla on ollut.

Arviointi koskee kaikkia niitä tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomuksessa esitettyjä suosituksia, jotka liittyvät tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan vastuualueisiin ja toimialoihin. 1. toimikunnan suositusten vaikuttavuudesta laaditaan erillinen raportti.

1.2. Arvioinnin kohde ja taustatiedot

Arvioinnin kohteena olivat tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomuksessa esittämien suositusten johdosta toteutetut hallintokuntien toimenpiteet ja toimenpiteiden aikaan saamat vaikutukset.

Tarkastuslautakunta on vakiintuneen käytännön mukaisesti tehnyt esittämiensä suositusten jälkiseurantaa ja raportoinut siitä arviointikertomukseensa. Menettelystä on muodostunut käytäntö ainakin suurten kaupunkien tarkastuslautakuntien kohdalla. Toukokuussa 2015 voimaan astuneen kuntalain (410/2015) perusteluissa on todettu, että ”tarkastuslautakunnan olisi hyvä seurata jälkikäteen arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten perusteella toteutettuja toimenpiteitä.” Jälkiseurantaa ei siis ole kirjattu lakiin, mutta sitä suositellaan lain perusteluissa.

Tarkastuslautakunta on hallintosäännön mukaisesti pyytänyt vuosittain arviointikertomuksen valmistuttua kaupunginhallitukselta ja tarpeelliseksi katsomiltaan lauta- ja johtokunnilta lausunnot arviointikertomuksessa esittämistään havainnoista. Lausunnot on toimitettu valtuustolle tiedoksi. Lisäksi valtuusto on arviointikertomuksesta 2004 lähtien, merkittävästi arviointikertomuksen ja siihen annetut lausunnot tiedoksi, päättänyt kehottaa kaupunginhallitusta antamaan vuoden loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tili-velvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

Arviointi on suoritettu kahden vuoden viiveellä eli vuoden 2018 arviointi kohdistuu vuoden 2016 arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin. Menettelyllä on pyritty varmistamaan, että keskushallinnolla ja toimialoilla on ollut riittävästi aikaa ryhtyä toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten johdosta.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Vuonna 2018 arvioidaan kaikkien arviointikertomuksessa 2016 annettujen suositusten vaikuttavuutta. Kertomuksessa käsiteltiin yhteensä 20 aihetta. Tässä 2. toimikunnan arviointimuistiossa arvioitavia aiheita oli kahdeksan ja suosituksia 18.

Taulukko 1. Arvioinnin kohteena olleet arviointiaiheet ja niissä esitettyjen suositusten määrä, 2. toimikunta

Arviointiaiheen kohdentuminen ja otsikko	Suosituksen määrä
Toimialarajat ylittävät arvioinnit	5
Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämiseksi	1
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa	4
Sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimeen liittyvät arvioinnit	7
Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuus ja riittävyys	2
Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden	3
Terveysasemapalvelujen saatavuus	1
Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystoimissa	1
Sivistystoimen toimialaan liittyvät arvioinnit	6
Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen	4
Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen	2
Suosituksia yhteensä	18

Kaupunginvaltuusto merkitsi tiedoksi tarkastuslautakunnan vuotta 2016 käsittelevän arviointikertomuksen ja siitä saadut kaupunginhallituksen sekä asianosaisten lautaja johtokuntien lausunnot kokouksessaan 21.6.2017. Samalla valtuusto kehotti kaupunginhallitusta antamaan joulukuun loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksessa esitetyn johdosta. Kaupunginhallituksen selvityksen valtuusto on merkinnyt tiedoksi kokouksessaan 13.12.2017.

1.3. Arviointikysymykset ja -kriteerit

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan esittämillä suosituksilla on ollut.

Pääkysymykseen haettiin vastausta seuraavilla osakysymyksillä:

1. Mihin tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomuksessa esittämien suositusten mukaisesti toimenpiteisiin keskushallinto ja toimialat ovat ryhtyneet?

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2. Mitä vaikutuksia suositusten mukaisilla toimenpiteillä on ollut?

Toimenpiteiden ja vaikutusten toteutumista arvioitiin seuraavasti:

	Toimenpiteet	Vaikutukset
😊 Toteutuu täysin	Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.	Vaikutukset ovat olleet myönteisiä.
😐 Toteutuu osittain	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.
😞 Ei toteudu lainkaan	Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.
⊖ Tietoa asiasta ei ole saatavilla	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista toimenpiteiden arvioimista.	Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.

1.4. Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arviointi suoritettiin lähettämällä sähköpostitiedustelu asianomaisen palvelukokonaisuuden johdolle tai muille tahoille. Lisäksi perehdyttiin kaupunginhallituksen ja lautasekä johtokuntien tarkastuslautakunnalle toukokuussa 2017 antamiin lausuntoihin ja kaupunginhallituksen valtuustolle joulukuussa 2017 antamaan selvitykseen arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä.

Tarkemmat tiedot vastaajista ilmenevät lähdeluettelosta.

Tietopyynnöissä pyydettiin vähintäänkin vastausta seuraaviin kysymyksiin:

- Mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty?
- Mitä vaikutuksia toimenpiteillä on ollut ao. toimintoon?

Lisäksi suurin osa tietopyynnöistä sisälsi myös tarkentavia kysymyksiä, joilla varmistettiin riittävien vastausten saaminen suositusten sisältämisestä asioista. Lomakkeeseen oli merkitty ne tarkastuslautakunnan esittämät suositukset, joihin liittyen vastauksia pyydettiin.

Seuraavissa luvuissa on esitetty tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2016 käsittelemät arviointiaiheet ja niissä esitetyt suositukset. Jokaisen suosituksen kohdalla on esitetty tiivistetysti toimialojen antamat vastaukset tarkastusviraston loppu-

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

vuodesta 2018 tekemiin tietopyyntöihin ja valmistelijan sen perusteella tekemät johtopäätökset. Jokainen suositus on arvioitu käyttäen edellä mainittua neliportaista asteikkoa ja arvioinnin johtopäätös on esitetty toimenpiteen ja vaikutusten osalta erikseen tekstin viereen merkityllä hymynaama-kuviolla.

2. HAVAINNOT

2.1. Toimialarajat ylittävät arvioinnit

2.1.1. Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämässä

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

kaupunginkansliassa ja kaupunkisuunnitteluvirastossa tulee selvittää, miten maankäyttöä ja asumista koskevien hyvinvointitavoitteiden toteutumista voidaan seurata.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) todetaan, että uuden kaupunkistrategian seurantaan kytketään laaja mittarointikokonaisuus, joka tulee otamaan huomioon myös maankäytön ja asumisen hyvinvointitavoitteiden seurannan.

Kaupunginkanslian 3.12.2018 antaman selvityksen mukaan Asumisen tasoa ja asuinalueiden kehitystä on seurattu viranomaistyönä. MAL-2019 –suunnitelmaan sisältyy ajatus seudullisesta myönteisen erityiskohtelun ohjelmasta. Segregaatiomittareita on kehitetty uuden strategiaohjelman myötä. Uuden AM-ohjelman valmistelu on alkamassa ja siinä yhteydessä on tarkoituksenmukaista tarkistaa tavoitteita, tavoite-tasoa sekä seurantamittareita.

Kaupunkiympäristön toimialan 26.11.2018 antaman selvityksen mukaan sosiaalisten vaikutusten arviointiin maankäytön suunnittelussa on kehitetty aiheeseen liittyvä kysymyspatteristo sekä malli, jolla maankäytön sosiaalisia ja hyvinvointivaikutuksia voidaan systemaattisesti arvioida. Arviointimenetelmää on jo hyödynnetty mm. Garden Helsinki –hankkeen suunnittelussa ja Kansallisen kaupunkipuiston esiselvityksessä. Alueiden ja kaupunkikehityksen hyvinvointitavoitteiden seuranta varten kehitetään yhteistyössä kaupunginkanslian ja muiden tahojen kanssa jatkuvasti päivittyvää työkalua paikkatietojärjestelmä Vipuseen. Kehitettävistä mittareista yksi on alueellisen eriytymisen indikaattori. Lisäksi on tunnistettu tarve vahvistaa tietopohjaa hyvinvointia tukevien suunnitteluratkaisujen tueksi. Tätä varten on kartoitettu yhteistyömahdollisuuksia mm. korkeakoulujen ja muiden tietoa tuottavien toimijoiden kanssa. Toimenpiteiden keskeinen vaikutus on, että hyvinvoinnin edistämisen aihepiiri on nostettu maankäytön suunnitteluun systemaattisesti mukaan. Maankäytön suunnittelun painopistealueena on ollut tietopohjaan nojaten vähentää segregatiota

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ja hyvinvointieroja ja asuntopoliittisin toimenpitein varmistaa monipuolinen asuntotarjonta, muun muassa täydennysrakentamisen painopistealueiden priorisoinnissa.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Maankäyttöä ja asumista koskevien hyvinvointitavoitteiden toteutumisen seuranta on vahvistettu uuden strategiaohjelman myötä luomalla mittareita, kuten alueellisen erilaistumisen indikaattori, sekä uusi maankäytön suunnittelun arviointimenetelmä.

☹️ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Menetelmää on pystytty hyödyntämään jonkin verran maankäytön suunnittelussa ja indikaattoritietoa tullaan hyödyntämään asuntopoliittisten toimenpiteiden kohdentamisessa.

Johtopäätökset: Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämässä

Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty, mutta niiden vaikutuksia ei ole laajamittaisesti vielä havaittavissa.

2.1.2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

varhaiskasvatusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen tulee jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaation vähentämiseksi palveluissa.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suositetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteaa, että varhaiskasvatuksen suunnitelmassa 1.8.2017 ”lapsella tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön riippuvista syistä huolimatta”. Vuodelle 2017–2018 yksiköiden toimintasuunnitelmapohjaan on lisätty kohta osallisuudelle, yhdenvertaisuudelle ja tasa-arvolle.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 20.11.2018 antaman selvityksen mukaan sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -teemasta on järjestetty koulutusta henkilökunnalle osana varhaiskasvatuksen koulutuskokonaisuutta. Varhaiskasvatuksen yksiköillä on toimintasuunnitelmapohjassa valittavissa erityisesti painopisteeksi osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Toimintasuunnitelmille on määritelty yhteiset tavoitteet, joiden seuraamiselle ja toteutumiselle on arviointivälineet ja mittarit. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu -ohjeessa kuvataan ryhmätasolla varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen. Kansalliset varhaiskasvatuksen arvioinnin kriteerit valmistuivat syksyllä 2018. Niiden pohjalta on valmisteltu toimintasuunnitelmien toi-

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

meenpanon auditointi, joka toteutetaan kevään 2019 aikana. Osana toimintasuunnitelmien arviointia ja toiminnan itsearviointia on sukupuolten välisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden seuranta. Varhaiskasvatuksen rekrytoinnissa otetaan huomioon esimerkiksi sukupuoli ja muunkielisyys kaupungin strategian mukaisesti, jos mahdollista.

Nuorisolautakunnan lausunnossa vuoden 2016 arviointikertomuksesta (Nik 9.5.2017 § 49) todetaan, että jatketaan sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä. Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuden kanssa tehtävää työtä sekä identiteettiään pohtivien nuorten kanssa tehtävää työtä laajennetaan ja yhteistyötä kehitetään muun muassa Helsingin Seta ry:n kanssa ja henkilökunnan osaamista vahvistetaan edelleen. Nuorisotoimen vastausta tähän arviointiin liittyneeseen tietopyyntöön ei saatu.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Sukupuolten tasa-arvo on yhtenä arvona mukana lasten varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen rekrytoinnissa pyritään ottamaan huomioon myös tasa-arvonäkökulmat. Nuorisotoimen aiemmin antaman vastauksen mukaan sukupuolisen-sitiivinen työ on jatkunut.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutukset ovat havaittavissa vasta pitkällä aikavälillä.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

opetusviraston ja kaupunginkanslian tulee jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaation vähentämiseksi palveluissa, joissa ohjataan nuoria koulutukseen ja työelämään.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan kaikilla Helsingin kaupungin kouluilla ja lukioilla sekä Stadin ammattiopistolla on tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, joihin koulut kirjaavat vuosittaiset tavoitteet toimintasuunnitelmiinsa. Peruskoulun opinto-ohjaajille on järjestetty yhdenvertaisuuden ja sensitiivisen ohjauksen koulutusta erillisinä teeman mukaisina koulutuspäivinä. Yhteishakuun liittyvässä viestinnässä ja markkinoinnissa on kiinnitetty huomiota erityisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmiin. Toisen asteen opiskelijoiden osalta on uudistettu ohjeistuksia opiskelun edellytysten turvaamiseksi, mikä pitää sisällään opiskelijoiden tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Nuorten seksuaalikasvatuksessa tehdään aktiivista yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa ja henkilökuntaa on koulutettu seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. Opiskelijoille on järjestetty kampanjoita ja tukea seksuaalikasvatukseen ja sukupuolten moninaisuuteen liittyen. Tietoisuus tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista on parantunut esimerkiksi seksuaalisen häirinnän, kiusaamisen ja sukupuolten moninaisuuden osalta.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginkanslian 27.11.2018 antaman selvityksen mukaan nuorten ohjaustyössä huomioidaan edelleen nuorten yksilölliset toiveet ja tarpeet sekä tiedostetaan työelämän segregatio. Nuoria kannustetaan hakeutumaan aloille sukupuolisidonnaisuuksista riippumatta. Henkilöstön perehdytyksessä ja koulutuksessa toteutetaan yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Palveluissa toteutetaan erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia sukupuolisensitiivisesti. Tapahtumissa tuodaan esille erilaisia urapolkuvaihtoehtoja yhteistyössä hankekumppaneiden kanssa, esimerkiksi Auta miestä mäessä -hanke. Viestintämateriaalissa huomioidaan nuorten ja urapolkujen moninaisuus. Henkilöstön osaaminen on syventynyt ja toimintamallit ovat vakiintuneet päivittäisiin työkäytäntöihin.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Toimenpiteitä on jatkettu. Kaikilla kaupungin oppilaitoksilla on tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Henkilökunnan sukupuolisensitiivistä koulutusta on lisätty sekä oppilaitoksissa että nuorten koulutukseen ja työelämään ohjaamisessa.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutukset ovat havaittavissa vasta pitkällä aikavälillä.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

liikuntaviraston tulee ottaa sukupuolten tasa-arvotyö ja yhdenvertaisuus aiempaa näkyvämmäksi osaksi toiminnan tavoitteita uudistetun liikuntalain, sukupuolten tasa-arvosta annetun lain ja yhdenvertaisuuslain mukaisesti.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen 2.12.2018 antaman selvityksen mukaan liikuntapalvelukokonaisuus on tuottanut tilavuorojen ja avustusten jakaantumisen sukupuolivaikutusten arvioinnin Helsingissä. Tämän selvityksen pohjalta tullaan tekemään toimenpiteitä sukupuolten yhdenvertaisuuden edistämiseksi, vaikka yleisesti ottaen selvitys osoitti, että tasa-arvo on näissä asioissa hyvällä tasolla. Myös kaupungin omien liikuntakurssien tarjonnasta tehdään nykytilan kartoitus, jonka pohjalta tehdään muutoksia tästä näkökulmasta, mikäli ilmenee tarvetta. Liikuntapaikkojen pukutilojen soveltuvuutta eri sukupuolille selvitetään myös parhaillaan. Muun muassa Itäkeskuksen uimahallissa on jo tehty muutostyö, jonka ansiosta yksi pukuhuone on esteetön unisex-pukuhuone. Selvitysten johdosta muita muutoksia ollaan suunnittelemassa.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Liikuntapalveluissa on käynnistetty kaupungin strategian mukainen tutkimuspohjainen hanke, jossa valituille palveluille toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi. Liikuntatoimessa on ryhdytty suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin muun muassa teettämällä seuratuun sukupuolivaikutusten arviointi ja käynnistetty selvitys liikuntatilojen soveltuvuuteen liittyen.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

☹️ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

liikuntaviraston tulee suunnitella toimenpiteitä sille, miten sukupuolten tasa-arvo otetaan huomioon päätösten ennakkovaikutusten arvioinnissa suunniteltaessa investointeja ja hankintoja sekä kohdennettaessa avustuksia.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen 17.1.2019 ja 23.1.2019 antaman selvityksen mukaan seuratuun sukupuolivaikutusten arviointi on tehty. Meneillään on selvityksen toimenpidesuosituksen suunnittelu ja aikataulut. Selvitys on antanut tietopohjan tuen nykytilanteesta. Avustusten osalta on todettu, että nykyinen avustusjärjestelmä kohtelee sukupuolia tasavertaisesti. Tärkeä huomio on, että helsinkiläisissä seuroissa liikkuu selvityksen mukaan vähemmän tyttöjä. Selvitetään mahdollisuutta avustusmäärärahojen lisäämiseen, jotta voitaisiin tukea hankkeita, joissa etsitään ratkaisuja erityisesti tyttöjen liikuntaseuraharrastamisen edistämiseksi. Selvitys on nostanut esiin tarpeen saada tilavarausjärjestelmästä paremmin tietoa käyttäjistä ikäryhmittäin ja sukupuolittain. Tämä asia on otettu tilavarausjärjestelmän kehittämistoimenpiteisiin. Kaupungin organisaatiouudistuksen yhteydessä investointien toteutus siirtyi kaupunkiympäristötoimialan vastuulle. Hankinnat toteutetaan pääosin sukupuolineutraalisti. Esimerkiksi vuoden 2018 irtaimen omaisuuden hankinnat kohdistuivat osin työkoneisiin ja laitteisiin (siivouskoneet), joilla ylläpidetään liikuntapaikkojen toimintaa. Liikuntavälineiden hankinnat ovat keskittyneet kuntosalivälineisiin, jotka sopivat kaikille käyttäjäryhmille sekä useina vuosina voimisteluvälineisiin, joiden käyttäjistä suuri osa on tyttöjä.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Toimenpiteisiin on ryhdytty siltä osin, kuin se kuuluu nykyisten liikuntapalvelujen vastuulle. Seuratuun sukupuolivaikutusten arvioinnin myötä aletaan selvittää avustusmäärärahojen lisäämistä tyttöjen osallistumisen kasvattamiseksi. Tilavarausjärjestelmän kehittämistoimenpiteeksi on otettu tiedon saannin parantaminen käyttäjistä ikäryhmittäin ja sukupuolittain.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Sukupuolivaikutusten arvioinnin myötä sukupuolten tasa-arvon lisäämiseen tähtääviä toimenpiteitä on alettu suunnitella.

Johtopäätökset: Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla, kaupunginkanslian nuorten ohjaustyössä ja nuorisopalveluissa on jatkettu toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaation vähentämiseksi. Liikuntapalveluissa on alettu toteuttaa kaupungin strategian mukaista sukupuolivaikutusten arviointia avustuksissa ja suunnitella toimenpiteitä selvityksen pohjalta.

2.2. Sosiaali- ja terveystoimen arvioinnit

2.2.1. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuus ja riittävyys

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

kaupunginkanslian tulee valmistella sekä kiinteistövirastoa että sosiaali- ja terveystoimintaa ohjaava erityisryhmien asumista koskeva päätös, jossa määritellään tukiasumisen periaatteet, asumiseen tarvittavat tukipalvelut ja asuntojen hallinnan, vuokrauksen sekä rakennuttamisen vastuut.

Kaupunginkanslian antamassa selvityksessä 4.12.2018 Sote/maakuntauudistuksen eri vaiheissa on laadittu tarkasteluja sosiaali- ja terveystoimintaa koskevista erityisryhmien asunnoista. Kehittämistyötä on tehty tarkoituksenmukaisilta osin. Koska uudistukseen liittyvät lait ovat edelleen eduskunnan käsittelyssä, ei ole vielä mahdollista tehdä arviota siirtyvien vastuiden ja jäävien vastuiden osalta ja siten määrittää tehtäväkokonaisuutta. Sote-uudistuksen yhteydessä tehtyjen asuintilojen tarkastelun yhteydessä on muodostunut laajempi ja selkeämpi käsitys käytettävissä olevasta tila- ja asuntokannasta sekä siihen liittyvistä kehittämisen tarpeista. Prosesseja on pyritty selkeyttämään.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Erityisryhmien asumiseen liittyvää tarkastelua on tehty, mutta ei vielä toteutettu, sillä suosituksen mukainen toimenpide on kytketty maakunta- ja sote-uudistuksen toteutumiseen.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa, sillä päätöstä ei ole vielä voitu panna toimeen.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveystoimintaa tulee kehittää sosiaali- ja terveystoimintaa siten, että päihde- ja mielenterveysasiakkaat saavat asumisessaan siihen tarvittavan tuen.

Sosiaali- ja terveystoimintakomitean lausunnossa vuoden 2016 arviointikertomuksesta todetaan, että psykiatria- ja päihdepalvelut on pyrkinyt korjaamaan palveluasumiseen jonottavien tilannetta muuttamalla vuodeosastoja asumiskuntoutusyksiköiksi. Asukkaat, jotka saavat asunnon, saavat myös lähityön palveluita.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Sosiaali- ja terveystoimen antaman selvityksen 25.11.2018 mukaan sairaalan asumisyksiköissä asuvat asiakkaat saavat sairaalan järjestämänä kaikki tarvittavat terveys- ja sosiaalipalvelut. Suuri osa asukkaista voisi siirtyä sairaalan asumispalveluista tuettuihin asuntoihin ja kevyempiin asumispalveluihin, mutta kevyempiin asumispalveluihin on edelleen jonoa niiden rajallisen määrän vuoksi. Psykiatria- ja päihdepalveluissa on otettu käyttöön uusi liikkuva yleispsykiatrinen ja päihdetyön konsultaatiomalli, jossa asiakkaat voidaan tavata perus- ja asumispalvelujen piirissä. Asumisyksiköitä tuetaan myös Auroran sairaalan liikkuvalla ja tehostetulla avohoidolla, johon on järjestetty konsultaatiomahdollisuus myös virka-ajan ulkopuolella. Uusien yhtenäisten mielialahäiriö-, psykoosi- ja päihdehoito-ohjelmien kaupunkitasoinen toimenpano on meneillään. Liikkuvan palvelun avulla on tavoitettu uusia asiakasryhmiä aiempaa varhaisemmassa vaiheessa. Asiakkaita hyödyttävät yhteistyöverkostot ovat vahvistuneet. Toimintatavat ovat yhtenäistymässä.

☺ Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Asumiskuntoutusta ja liikkuvaa työtä on lisätty ja kaupunkitasolla ollaan ottamassa käyttöön uusia yhtenäisiä mielialahäiriö-, psykoosi- ja päihdehoito-ohjelmia. Toimenpiteet toteutuvat vain osittain, koska kevyen asumisen paikkoja ei ole.

☺ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Liikkuvien palvelujen avulla on saavutettu uusia asiakasryhmiä ja yhteistyöverkostot ovat lisääntyneet, mutta kevyen asumiseen on edelleen jonoa vähäisen paikkamäärän vuoksi.

Johtopäätökset: Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuus ja riittävyys

Kaupunkitasoiset toimenpiteet erityisryhmien asumisesta, jossa muun muassa määriteltäisiin tukiasumisen periaatteet, odottavat valtakunnallista päätöstä sote- ja maakuntauudistuksesta. Sosiaali- ja terveystoimessa on lisätty asumiskuntoutusta ja liikkuvaa työtä, mutta kevyen asumiseen, johon tarvittavaa tukea annettaisiin, on yhä jonoa.

2.2.2. Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveystoimen tulee tehostaa kuntoutus-, hoiva- ja sairaalapalveluissa SAS-prosessia (selvitys-arviointi-sijointi) siten, että palveluasumispaikan saa siinä vaiheessa, kun asiakkaan kunto sitä edellyttää.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suositetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) sosiaali- ja terveystoi-

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

miala toteaa, että SAS -prosessia on kehitetty ja odotusajat ovat pysyneet lain sallimissa rajoissa. Kotona asumista tukevia palveluja on lisätty. Hoitajien tekemät käynnit ovat kasvaneet. Tämä tarkoittaa, että esim. SAS -päätoista kotona odottavat voivat saada enemmän palvelua kotiin. Lisäksi on pystytty kasvattamaan hoidon intensiteettitään korkeimpien asiakkaiden määrää.

Sosiaali- ja terveystoimen antamassa selvityksessä 26.11.2018 todetaan, että keskitetty ikäihmisten palvelujen asiakasohjausyksikkö Helppiseniäri perutettiin 1.2.2018 alkaen ja SAS-prosessi on osa sen toimintaa. SAS-osaamista vahvistetaan asiakasohjaustiimeissä. Hoitava tiimi on keskeinen yhteistyökumppani, jonka aloitteesta SAS-prosessi usein käynnistyy. Itse prosessia tehdään tehokkaammaksi ja yksinkertaisemmaksi muun muassa keventämällä tarvittavia lausuntoja. Pääsääntöisesti yhteistyö omaisten kanssa sujuu hyvin. Palveluasumispaikkaa odottavien määrää ja odotusaikoja seurataan jatkuvasti ja tarvittaessa hoivapaikkoja ostetaan lisää tarvetta vastaavaksi. Hoivapaikkaan odottajien määrä on vähentynyt selvästi vuodesta 2016 (120 henkilöä vuonna 2018). Tilanteesta tehdään yhteenveto viikoittain. Odotusaika on lyhentynyt vuodesta 2016. Odotusaika saattaa vaihdella yksilöllisten hoitoisuusvaateiden vuoksi. Jos asiakkaalla on vaativia hoivan tarpeita, kuten vakavia käytöshäiriöitä, hän on resistenssibakteerin kantaja tms., sopivia paikkoja on vähemmän ja siitä syystä odotusaika voi pidentyä. Lainmukaista kolmen kuukauden odotusaikaa ei kuitenkaan ylitetä. Keskimäärin hoivapaikan odottaminen kestää reilun kuukauden. Mikäli odottajien määrä nousee ja odotusaika alkaa pidentyä ostetaan lisäpaikkoja.

Arviointikertomuksessa vuonna 2016 todetaan, että kotihoidon palvelujen riittävyys tarpeisiin nähden ei aina toteudu silloin, kun ikääntyneen kunto heikkenee nopeasti. Aineistosta nousee esille se, ettei koti vaikuta kaikissa tapauksissa olevan ikääntyneen kunnan näkökulmasta oikea asuinpaikka. Suurin osa kotihoidon työntekijöistä näki laadun puutteena sen, etteivät kotihoidon käynnit riitä vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Vastausten perusteella huonokuntoisia ikääntyneitä pyritään hoitamaan liian pitkään kotona. Palveluasumispaikan saamisessa on haasteita.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

SAS-prosessia on tehostettu. Se on liitetty osaksi helmikuussa 2018 aloittaneen Helppiseniäriäri asiakasohjaustiimien toimintaa. Prosessia on tehostettu lisäksi keventämällä tarvittavia lausuntoja. Kotiin annettavia palveluja on lisätty. Suosituksen mukaisia toimenpiteitä on toteutettu. Palveluasumispaikkoja ostetaan lisää, mikäli havaitaan, että SAS-prosessin tuloksena palveluasumispaikkaa odottavien määrä nousee tai odotusaika alkaa pidentyä.

⊖ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Ostopalveluja lisätään tarpeen mukaisesti silloin, kun SAS-prosessin tuloksena nähdään, että asiakas tarvitsee palveluasumispaikan. Palveluasumispaikkaa odottavien määrä on vähentynyt ja odotusaika lyhentynyt, joten vaikutus on ollut myönteinen. Asiakasohjaustiimien toiminta on uutta, joten niiden vaikutuksia ei voida vielä arvioida. Vastauksen perusteella ei näin voida arvioida sitä, saako palveluasumispaikan silloin, kun asiakkaan kunto sitä edellyttää.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveysviraston tulee varmistaa, että palveluasumista on tarjolla tarpeeseen nähden riittävästi.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) sosiaali- ja terveystoimiala toteaa muun muassa, että tavallisia palvelutalopaikkoja on muutettu muistisairaiden ryhmäasumispaikoiksi esim. Madetojan palvelutalossa, koska ryhmäasunnot vastaavat asukaskunnan tarpeita paremmin.

Sosiaali- ja terveystoimen antamassa selvityksessä 26.11.2018 todetaan, Muutoksenhakuja kielteiseen SAS-päätökseen vuonna 2018 tehtiin 58 kappaletta (27.11.2018 mennessä).

⊖ Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

SAS-prosessin tuloksena palveluasumispaikkaa odottavien määrä on vähentynyt ja odotusaika lyhentynyt, mutta vastauksessa ei oteta kantaa siihen, turvataanko SAS-prosessilla asiakkaan tarpeen mukainen palveluasunnon saanti, joka oli tarkastuslautakunnan suosituksen kohteena.

⊖ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Toimenpiteen toteutumista ja siten myöskään vaikutuksia ei voida arvioida.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveysviraston tulee resursoida kotihoito siten, että samat hoitajat käyvät asiakkaan luona ja aikaa on riittävästi palvelusuunnitelman mukaisten tehtävien suorittamiseen. Työn suunnittelussa tulee hyödyntää itseohjautuvien tiimien kokeilujen tuloksia.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että kotihoidon toiminnanohjaukseen liittyvä optimaalisen työvuorosuunnittelun -ohjelma on tarkoitus olla käytössä syksyllä 2018. Syksyllä 2017 on aloitettu työvuorojen suunnittelu Vuosaaren Voima -hankkeen pohjalta muutamalla kotihoidon lähipalvelualueella. Lisäksi itseohjautuvan tiimin toimintamallilla toimivien lähipalvelualueiden määrä on kasvussa.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kotihoidossa tehdään säännöllisen kotihoidon asiakkaille asiakastyytyväisyystutkimuksia noin kahden vuoden välein. Vuonna 2018 kotihoidon saama yleisarvosana oli parantunut: se oli 8,2 vuonna 2018, kun vuonna 2015 arvosana oli 8. Väittämän ”onko kotihoidon työntekijöillä aikaa hoitaa sovitut tehtävät ilman kiirettä” osalta tilanne on pysynyt varsin samana kyselyissä 2015, 2016 ja 2018. Kuitenkin tietoisuus siitä, kuka on vastuuhoitaja, on selvästi vähentynyt vuodesta 2015. Vastaajien mukaan vastuuhoitaja käy ”tarpeeksi usein” 31 prosentin mielestä, kun vielä vuonna 2015 osuus oli 43 prosenttia. Edelleen 60 prosenttia asiakkaista pitää hoitajien pysymistä samana tärkeänä.¹

Sosiaali- ja terveystoimen antamassa selvityksessä 26.11.2018 todetaan, että kotihoidon työvuorosuunnitteluun liittyvä optimaalisimpien reittien suunnitteluohjelma kilpailutettiin syksyllä 2018. Järjestelmään voidaan helpommin suunnitella vastuuhoitajan ja esimerkiksi viiden useimmin asiakkaan luona käyvien hoitajien työvuorot. Itseohjautuvia tiimejä on aloitettu yhteensä 11 työyksikössä kotihoidossa. Arviointiasiakkaat ja palvelutarpeen arvioinnin jälkeen pelkkiä kotihoidon tukipalveluja saavat asiakkaat jäävät Helppiseniorin asiakasohjausyksiköiden asiakkaiksi, jolloin kotihoitoon tulee selkeämmin kotihoidon tarpeessa olevia. Kotihoidon asiakasmäärä on hieman laskenut em. syystä, mutta tämä on ollut tavoitteenakin. Lisäksi kotihoidon käynnit per asiakas ovat hieman lisääntyneet. Kotihoito sai 40 uutta vakanssia vuoden 2018 alusta vahvistamaan kotihoidon asiakastyötä. Lisäksi lisättiin fysioterapeutteja kahdeksan vakanssia ja yksi toimintaterapeutti vahvistamaan kotihoidon moniammatillista tiimityötä. Etähoidon käynnit lisääntyivät kuukaudessa keskimäärin 600 käyntiä kuukaudessa. Työvuoroja suunnitellaan vastuuhoitajalle etenkin arkipäivien aamu- vuoroissa. Lisäksi hoitajille määritellään tietty maantieteellinen alue, jossa heidän asiakkaansa asuvat. Vakituisten hoitajien tulisi käydä useamman asiakkaan luona, mutta rekrytointiongelmien vuoksi heitä ei ole riittävästi, joten sijaiset tekevät käyntejä vastuuhoitajan sijaan. Tavoitteeseen ei siis päästä.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on osittain ryhdytty. Lisäresursseja on saatu ja työvuorosuunnittelun reittien optimointi, itseohjautuvia tiimejä sekä asiakasohjausta Helppiseniorin muodossa on otettu käyttöön.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Resurssilisäyksellä (40 vakanssia) ei ole vielä vaikutuksia toimintaan rekrytointiongelmien vuoksi ja työvuorosuunnittelujärjestelmä on tulossa käyttöön vasta vuonna 2019.

¹ Helsingin sosiaali- ja terveystoimen kotihoidon asiakastutkimus 2018.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Johtopäätökset: Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden

Kotona annettavia palveluita on lisätty ja kotihoitoa sujuvoitettu lisäresurssein, palveluhajauksen ja työvuorosuunnittelun avulla. Asiakastytyväisyyskyselyssä yleisarvosana kotihoidosta on parantunut ja asiakkaiden mukaan työntekijät saavat tehtyä heille määritellyt tehtävät kuten aiemminkin, mutta asiakas tuntee harvemmin vastuuhoidajansa tai katsoo, etteivät he käy asiakkaan luona tarpeeksi usein. SAS-prosessia on sujuvoitettu ja sen tuloksena palveluasumista odottavien määrä on vähentynyt ja odotusajat lyhentyneet. Tarkastuslautakunnan käsitys tarpeen mukaisesta palveluasumisesta on kuitenkin laajempi kuin toimialan vastauksessa ymmärretään, minkä vuoksi ei voida arvioida, riittääkö kotihoito ikääntyneiden tarpeeseen.

2.2.3. Terveysasemapalvelujen saatavuus

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveystieteiden tulee parantaa hoitoon pääsyä erityisesti itäisen Helsingin terveysasemilla.

Kaupunginhallituksen selvityksessä vuoden 2016 arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä 16.11.2017 (Kvsto 13.12.2017 § 456) sosiaali- ja terveystoimiala toteaa, että yhteyden saamisen viivästyminen terveysasemalle yli kolmeksi päiväksi on varmistettu tilastointivirheeksi. Hoitoon pääsy on parantunut edelleen kaikilla terveysasemilla, myös idässä.

Terveysasemalle hoitoon pääsy on sosiaali- ja terveystoimialan sitova tavoite. Tavoitteen toteutumisen arvioinnissa käytetään hoitoon pääsyn kolmannen vapaan ajan mediaania. Se on parantunut vuodesta 2015 vuoteen 2017. Tavoitetta on tiukennettu vuodesta 2016, jolloin se oli neljä viikkoa. Vuonna 2017 mediaanitavoitteeksi asetettiin kaksi viikkoa, joka toteutui (14 päivää). Vuonna 2018 tavoitetta tiukennettiin edelleen siten, että hoitoon pääsyn tulisi toteutua 10 vuorokauden (mediaani) sisällä. Tavoite ei toteutunut, vaan oli 16 päivää. Helmikuussa mediaani oli korkein Malminkartanossa (42 päivää) ja Myllypurossa (41 päivää).² Terveysasemien puhelupalveluun liittyvien tilastojen perusteella saapuneiden puheluiden vastausprosentti on hieman heikentynyt vuosikymmenen alusta parin viime vuoden aikana. Suorien puheluiden keskimääräinen odotusaika on kasvanut hieman vuodesta 2013 lähtien koko ajan ja tallentuneiden takaisinsoittopyyntöjen vastaamattomien puhelujen osuus on kasvanut vuosina 2016-2018.³

Sosiaali- ja terveystoimen antamassa selvityksessä 27.11.2018 todetaan, että hoidon saatavuutta on parannettu kaikilla asemilla. Kysyntään on muun muassa vas-

² <https://www.hel.fi/sote/fi/palvelut/hoitoon-paasy-ja-odotusajat/kiireettomaan-hoitoon-paasy> (19.2.2019).

³ Toiminnasuunnittelija, terveysasemat ja sisätautien poliklinikka 24.1.2019.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tattu kehittämällä terveysasemille ratkaisijalääkärin toimintaa, joka konsultoi ja nopeuttaa hoidon tarpeen arviota ja näin parantaa palveluiden saatavuutta. Terveysasemilla on myös käytetty pulatilanteissa ostopalvelulääkäreitä lääkärivajeen kompensoimiseen. Lääkäreiden ja hoitajien rekrytointia on kehitetty, mutta tämä ei ole yleisestä tilanteesta johtuen johtanut virkojen ja toimien täyttöasteen paranemiseen. Rekrytointia on myös vahvistettu ja lääkäreiden toimenkuvaan on lisätty kehittämisen osa-alueita, joilla työn mielekkyyttä on pyritty lisäämään. Uutena mallina kartoitetaan palvelusetelin mahdollisuuksia ja kokeilua terveysasemilla. Hoitoon pääsy on osittain parantunut myös itäisen Helsingin terveysasemilla. Haasteina ovat ne asemat, joiden henkilöstömitoitus ei ole pysynyt väestön palvelutarpeen aiheuttaman kuormituksen kehityksessä. Asemilla joilla on ollut haastetta henkilökunnan saatavuuden suhteen, ovat odotusajat pisimpiä. Itäisten terveysasemien tilannetta on pyritty helpottamaan myös tarjoamalla mahdollisuutta muilta asemilta joustavasti työskennellä näillä asemilla.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Hoitoon pääsy on toimialan sitova tavoite ja sitä on tiukennettu viime vuosina. Hoitoon pääsyä on parannettu ratkaisijalääkärin avulla, ostopalveluilla, vahvistamalla rekrytointia ja lisäämällä joustoa työskennellä eri terveysasemilla.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Hoitoon pääsy ja hoidon saatavuus on käytetyn mittarin (mediaani) perusteella tulkiten parantunut. Hoitoon pääsy on parantunut osittain myös itäisellä alueella. Hoitoon pääsystä on kuitenkin vielä viiveitä.

Johtopäätökset: Terveysasemapalvelujen saatavuus

Terveysasemille hoitoon pääsyä, myös itäisillä alueilla, on kehitetty ja hoitoon pääsy on parantunut. Hoitoon pääsystä on kuitenkin vielä viiveitä joillakin terveysasemilla.

2.2.4. Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystaloudessa

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus:

sosiaali- ja terveystalouden tulee terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreiden kirjaamista ja seurantaan varten laatia aikataulut, määrittää resurssit ja sopia selkeä työnjako siten, ettei tehtävä vie kohtuuttomasti aikaa hoitotyöltä.

Sosiaali- ja terveystalouden lausunnossa vuoden 2016 arviointikertomuksesta (Sote ltk 16.5.2017 § 147) todetaan, että indikaattorien kirjaaminen on osa normaaliin asiakas- ja potilastyöhön kuuluvaa dokumentointia. Indikaattoreiden merkitseminen rakenteisesti ei vie aikaa sen enempää, kuin niiden kirjaaminen avoimena tekstinä.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Sosiaali- ja terveystoimen antamassa selvityksessä 27.11.2018 Terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreiden kirjaamiselle ja sen seurannalle laadittiin aikataulut. Suunnitelmien arvioinnin tuloksena nimettiin tietojärjestelmäkohtaiset vastuuhenkilöt syksyllä 2018. Terveysasemat ovat edelläkävijöitä terveystoimien hyödyntämisessä. Kirjaamisen seurannan aikataulut on pitänyt. Terveystoimien kirjaamisen seuranta toteutetaan systemaattisesti terveystoimilla. Ensimmäiset vaikuttavuusraportit on saatu hankkeessa kehitetyllä työkalulla tuotettua syyskuussa 2018. Sosiaali- ja terveydenhuollon kirjaamisohjeet on laadittu ja ohjeet on tallennettu yhteisille indikaattorisivuille sisäverkkoon. Ne on laadittu Pegasos-, ATJ- ja Terveystoimien -tietojärjestelmiä käyttäville. Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluissa hyödyntämissuunnitelma on tehty, mutta sitä on vielä täsmennettävä esimerkiksi sen suhteen, mitkä tahot indikaattoritietoa alkavat kirjata. Uuden hoitokertomuksen (Terveystoimien) käyttöönoton vuoksi ohjeita ei ole vielä saatettu loppuun ja voitu jalkauttaa. Helsingin sairaalassa on kirjaamisohjeet, joita päivitetään säännöllisesti Helsingin sairaalan kirjaamistyryhmässä. Perhe- ja sosiaalipalveluissa kirjaamisohje on tehty ja kirjaamisen merkitys on nostettu esille koulutuksissa. Tavoitteena on, että palvelut määrittelevät ne indikaattorit, joiden hyödyntäminen on kyseisen palvelun vaikuttavuuden seurannan kannalta merkityksellistä. Osa indikaattoritiedosta saadaan automaattisesti järjestelmästä. Toimialalla edetään vaiheittain indikaattoritiedoissa sen laajuus huomioiden. Kertaalleen kirjattu tieto on samoja tietojärjestelmiä käyttävien palvelujen käytössä.

Toimiala-tasoista kirjaamista seurattaessa nähdään, että kirjaamisen määrä on lisääntynyt. Kirjaamiskattavuuden nostaminen on jatkuva tavoite. Koulutukset ovat lisänneet ammattilaisten halua kirjata mittaustulokset rakenteisesti, sillä niiden avulla yhdellä silmäyksellä saa käsityksen ko. potilaan terveystoimien kokonaistilanteesta. Riittävän kattava indikaattorikirjaaminen on mahdollistanut myös ensimmäisten terveystoimien jakautumisen raportoinnin. Terveystoimien ja esimerkiksi käytäntöön samanaikainen tarkastelu ensimmäisissä terveystoimien arviohankkeen raporteissa on nostanut esiin myös esimerkiksi intervention kohteita, kuten tupakointitieto tai sen puute hengitystieinfektiodiagnoosin saaneilla.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty erityisesti terveystoimilla. Kirjaaminen on kehittynyt myös perhe- ja sosiaali- sekä sairaala- kuntoutus- ja hoivapalveluissa osana normaalia potilas- ja asiakastyön dokumentointia.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintaan

Indikaattoreiden merkitseminen ei vie aikaa sen enempää kuin niiden kirjaaminen avoimena tekstinä. Kirjaaminen on lisääntynyt ja tehnyt mahdolliseksi terveystoimien

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

jakautumisen raportoinnin. Ammattilaisten mahdollisuus interventioiden tekemiseen on parantunut kirjatun tiedon ansiosta.

Johtopäätökset: Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystaloudessa

Terveys- ja hyvinvointi-indikaattoritiedon kirjaaminen ja hyödyntäminen on kehittynyt hyvin. Kirjaamisen käyttöönotto ei vie aikaa hoito- tai palvelutyöltä vaan pikemminkin parantaa hoitoa/palvelua. Indikaattoritieto tekee mahdolliseksi seurata terveyden ja hyvinvoinnin kehitystä.

2.3. Sivistystoimen arviointi

2.3.1. Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee tehdä palveluverkon muutosten lapsivaikutusten arviointi tapauskohtaisesti ja nykyistä perusteellisemmin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan lapsivaikutusten arviointi kuuluu päätösesitysten valmisteluun. Aiheesta oli järjestetty 19.1.2018 Lapsivaikutusten arviointi -koulutus, joka oli suunnattu kaikille kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla työskenteleville päätöksentekijöille, asiantuntijoille ja valmistelijoille. Lisäksi perusopetuksen rehtoreille järjestettiin lapsivaikutusten arviointi -koulutus syksyllä 2017. Molemmissa oli kouluttajana Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Toimivaa arvioinnin rakennetta kehitetään edelleen ja jatketaan henkilöstön koulutusta vaikutusten arvioinnissa ja lasten oikeuksien tuntemisessa lapsia ja huoltajia kuullen. Palveluverkon muutoksia ei ole perusopetuksessa tehty vuonna 2017-2018, joten lapsivaikutusten arviointia ei ole käytetty.

⊖ Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaiseen toimenpiteeseen ei ole voitu ryhtyä, sillä palveluverkon muutoksia ei ole tehty kahden viime vuoden aikana.

⊖ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Perusopetuksen palveluverkon muutoksia ei ole tehty, joten myöskään lapsivaikutusten arviointia ei ole niissä voitu käyttää.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee ottaa esityksissään lautakunnalle kantaa siihen, miten osallisten näkemykset ovat vaikuttaneet palveluverkon muutosesitykseen tai syyt siihen, miksi ne eivät ole vaikuttaneet.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan palveluverkon päätösesityksen esittelijän osuudessa kuvataan yleisellä tasolla prosessiin osallistuneiden tahojen näkemykset ja alueelle tehdyn osallistamisen eri muodot, jossa myös osallisten näkemykset tulevat esille. Esityksessä on myös linkki kerrokantasi.fi –sivustoon, josta pystyy lukemaan kaikki palautteet, jotka tämän kavan kautta on annettu. Koska palveluverkon päätösesitystä ei yleensä ole ensimmäisissä tapaamisissa vaan se muotoutuu prosessin aikana, niin on vaikea kuvata, millä osallistamisprosessin vaiheella tai muodolla on ollut erityinen vaikutus lopulliseen esitykseen. Monipuolinen osallistaminen palveluverkkoprosessiin alusta lähtien lisää päätösten läpinäkyvyyttä sekä asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia ja sitoutumista päätöksiin. Palveluverkkoprosessit ovat muuttuneet, koska ensimmäisissä tapaamisissa on esitetty vain reunaehdot ja prosessin aikana muodostuu vaihtoehtoiset esitykset.

⊖ Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksen mukaiseen toimenpiteeseen ei ole voitu ryhtyä, sillä palveluverkon muutoksia ei ole tehty kahden viime vuoden aikana.

⊖ Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Perusopetuksen palveluverkon muutoksia ei ole tehty, joten esityksiä lautakunnalle, johon osallisten näkemykset kirjattaisiin, ei ole.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee parantaa osallisuuden tosiasiallista toteutumista ottamalla alueen asukkaat jo alkuvaiheessa mukaan palveluverkkoprosessien valmisteluun.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan prosesseja on kehitetty yhdessä kaupunkiympäristön toimialan kanssa, joka vastaa kaupunkien kiinteistöistä. Palveluverkkotarkasteluissa on aina laajempi kokonaisuus tarkastelun kohteena. Toimiala järjestää asukastilaisuuksia ja osallistaa asukkaita mukaan palvelujen ja palveluverkon kehittämiseen erilaisten ideariihien kautta yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Palveluverkon kehittämiseen osallistamista on aikaistettu, jolloin alueen asukkaiden, mukaan lukien lasten/oppilaiden huoltajat ja toimijoiden edustajat ovat olleet mukana jo suunnittelemassa osallistamisen muotoja, työpajoja ja viestintää hankeen alusta alkaen. Ennen suunnittelun alkamista toteutettavalla osallistamisella saadaan asukkaiden paikallistuntemus ja näkemykset suunnittelun lähtömateriaaliksi. Rakentamisen uusien toteuttamisen mallien (allianssihankeet Jakomäessä ja Pakilassa) suunnitteluprosesseihin kuuluu alueen asukkaiden ja toimijoiden osallistaminen hankkeen alusta alkaen. Uusista toimintamalleista on saatu hyviä kokemuksia. Palveluverkkosuunnitteluun ja siihen liittyviin vaikuttamismahdollisuuksiin kohdennettua viestintää on kehitetty oikea-aikai-

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

semmäksi. Sitä on laajennettu ja osallistumaan on kutsuttu myös alueiden varhaiskasvatuksen ja leikkipuistojen asiakkaita. Osallistamisessa on käytetty useaa vaikuttamisen kanavaa samanaikaisesti.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Suosituksien mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty yhdessä kaupunkiympäristön toimialan kanssa ottamalla alueen asukkaat jo alkuvaiheessa mukaan palveluverkko-prosessien valmisteluun uusissa hankkeissa.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Asukastilaisuuksia on järjestetty, osallistumismahdollisuuksia on aikaistettu ja osallistumiskanavia lisätty.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee mahdollistaa riittävällä viestinnällä palveluverkon kehittämisen kohteena olevan alueen päiväkotikäisten lasten vanhempien osallisuus.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan palveluverkon kehittämisen tiedottamisessa on huomioitu erityisesti oppimisen polun toteutuminen alueella varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Tiedottamisessa ja osallistamisessa on käytetty useaa vaikuttamisen kanavaa samanaikaisesti. Palautetta ja kehittämisideoita on kerätty kaupungin palautekanavan, kerro kantasi – palvelun sekä kerro kartalla – palvelun kautta sekä erilaisissa asukastilaisuuksissa ja työpajoissa. Palveluverkon kehittämisen tiedottamisessa on huomioitu erityisesti oppimisen polun toteutuminen alueella varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Tämä on tarkoittanut tiedottamisen ja osallistamisen laajentamista myös päiväkotikäisten lasten vanhemmille.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Palveluverkon kehittämiseen liittyvässä tiedotuksessa on otettu huomioon oppimisen polku siten, että tiedottamista on laajennettu myös päiväkotikäisten lasten vanhemmille.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Päiväkotikäisten lasten vanhempien osallistumismahdollisuudet ovat parantuneet palveluverkon kehittämisessä.

Johtopäätökset: Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Perusopetuksessa ei ole tehty palveluverkon muutoksia vuonna 2017-2018, joten suositeltua lapsivaikutusten arviointia ja osallisten näkemysten kirjaamista lautakuntapäätökseen ei ole voitu tehdä. Sen sijaan palveluverkkosuunnittelussa osallistumismahdollisuuksia ja –kanavia on kehitetty, eli suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty siltä osin, kun se on ollut mahdollista.

2.3.2. Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee huolehtia siitä, etteivät julkisen liikenteen maksut ole esteenä lasten osallistumiselle kouluajalla kulttuuritapahtumiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan toimiala on edistänyt asiaa. HSL:n hallitus päätti 30.10.2018 kokouksessaan, että kuntien opetustoimilta ei enää peritä lipuista kouluryhmien matkustaessa kantakortilla varustetun opettajan seurassa klo 9-15 välisenä aikana. Loka-marraskuussa 2018 toimiala on käynyt HSL:n kanssa käytännön neuvotteluja, jotta kouluilla on tarvittava määrä kantakortteja käytössä vuoden 2019 alusta lähtien. Maksuton joukko-liikenteen käyttö toteutuu vuoden 2019 alusta

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on huolehtinut siitä, että koululaisryhmät voivat matkustaa kouluajalla opettajan seurassa ilmaiseksi.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Julkisen liikenteen maksut eivät ole esteenä lasten osallistumiselle kouluajalla kulttuuritapahtumiin.

Tarkastuslautakunnan esittämä suositus

opetusviraston tulee asettaa kouluille tilojen iltakäytön lisäämiseen liittyviä tavoitteita.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan 30.11.2018 antaman selvityksen mukaan tilojen omavalvonta on mahdollistettu 70 koulussa, mikä laskee tilavuokria ja mahdollistaa tilojen laajemman käytön. Ammatillisten oppilaitosten tilojen iltakäyttö on lisääntynyt entisestään päivittäisellä klo 8-20 opetustarjonnalla. Vapaan sivistystyön opetusta on keskitetty aiemman yli 20 koulun sijasta alle kymmenelle koululle. Omavalvonnan lisääminen on laskenut tilavuokria asiakkaalle. Maksuton käyttö tukee paikallista asukastoimintaa ja harrastusmahdollisuuksia. Taiteen perusopetukselle ja asukastoiminnalle suunnitellaan mahdollisuutta maksuttomaan tilankäyttöön.

😊 Tarkastuslautakunnan suosituksen mukaiset toimenpiteet

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastauksessa ei vastata varsinaiseen kysymykseen, onko tavoitteita asetettu, mutta tehdyt toimenpiteet (omavalvonta, maksuton tilankäyttö, alennetut vuokrat) osoittavat, että tähän suuntaan on edetty.

😊 Toimenpiteiden vaikutukset toimintoon

Ammatillisissa oppilaitoksissa iltakäyttö on lisääntynyt. Koulujen iltakäyttöä vapaa-seen sivistystyöhön, taiteen perusopetukseen sekä harrastus- ja asukastoimintaan on pyritty lisäämään.

Johtopäätökset: Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen

Suosituksen mukaisia toimenpiteitä on osittain toteutettu, vaikka kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei ole asettanut kouluille tilojen iltakäytön lisäämiseen liittyviä tavoitteita. Ammatillisten oppilaitosten tilojen iltakäyttö on lisääntynyt.

2.4. Yhteenveto suositusten vaikuttavuudesta

Taulukoissa 2 ja 3 esitetään yhteenveto arvioinnin tuloksista. Taulukoissa arviointikriteerien toteutumista on kuvattu luvussa 1.3 olevan asteikon avulla.

Taulukossa 2 on kuvattu arvioinnin tulokset kriteereittäin. Taulukossa on kuvattu toimenpiteisin ryhtymisen ja toimenpiteiden vaikutusten osalta, kuinka monen suosituksen kohdalla kyseisen kriteerin arvioitiin toteutuneen. Samalla on esitetty kyseisen kriteerin prosenttiosuus.

Taulukko 2 Yhteenveto vuoden 2016 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuudesta, tarkastuslautakunnan 2. jaoston käsittelemät aiheet suositusten mukaan (N=18 suositusta)

Toimenpiteiden arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteisiin ryhtyminen	Vaikutusten arvioinnissa käytetty kriteeri	Toimenpiteiden vaikutukset
😊 Kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty	11 suositusta (61 %)	😊 Vaikutukset ovat olleet myönteisiä	7 suositusta (39 %)
😐 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty osittain.	4 suositusta (22 %)	😐 Vaikutuksia ei ole vielä havaittavissa.	7 suositusta (39 %)
😞 Suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	0 suositusta (0 %)	😞 Vaikutuksia ei ole voinut olla, koska toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.	0 suositusta (0 %)

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista toimenpiteiden arvioimista.	3 suositusta (17 %)	⊖ Käytettävissä oleva aineisto ei mahdollista vaikutusten arvioimista.	4 suositusta (22 %)
---	---------------------	--	---------------------

Taulukosta 2 havaitaan, että toimenpiteisiin on ryhdytty kattavasti – 61 prosentissa kaikkiin suosituksen mukaisiin toimenpiteisiin oli ryhdytty. Lähes 40 prosentilla suosituksista vaikutukset olivat olleet positiivisia. Suosituksista 22 prosenttia oli sellaisia, että hallintokunnat olivat ryhtyneet toimenpiteisiin vähintäänkin osittain ja lähes 40 prosentilla vaikutuksia ei vielä ollut havaittavissa. Yksikään suosituksista ei ollut sellainen, johon ei olisi ryhdytty tai vaikutukset olisivat olleet negatiivisia. Sen sijaan oli useita suosituksia ja vaikutuksia, joita ei voitu arvioida. Tällaisia olivat suositukset, jotka edellyttivät jonkin asian toteutumista tätä ennen (kouluverkkomuutokset, joita ei oltu tehty, sekä sote -uudistuksen toteutumiseen sidottu kaupunkitasoinen päätös) tai toimenpiteet tai vaikutukset, joissa sosiaali- ja terveystoimialan ja tarkastuslautakunnan tulkinta suosituksen sisällöstä ei vastannut toisiaan. Nämä suositukset liittyivät siihen, pääsevätkö ikääntyneet palveluasumisen piiriin tarpeen mukaisesti.

Taulukko 3 tarkentaa yleiskuvaa arviointiaiheittain. Kutakin suositusta vastaavat luvuissa 2.1–2.3.2 esitetyt arviot. Arviointiaiheittain laskettu keskiarvo sekä keskiarvo yhteensä⁴ on laskettu pisteuttamalla hymynaamat seuraavasti: 😊=5, 😐=3, ☹=1.

Taulukko 3 Yhteenveto vuoden 2016 arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten vaikuttavuudesta, tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan käsittelemät aiheet suositusten mukaan

Arviointiaihe ja esitetyt suositukset	Toimenpiteet	Vaikutukset
Toimialarajat ylittävät arvioinnit		
Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämiseksi	5	3
Kaupunginkansliassa ja kaupunkisuunnitteluvirastossa tulee selvittää, miten maankäyttöä ja asumista koskevien hyvinvointitavoitteiden toteutumista voidaan seurata.	😊	😐
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa	5	3,5
Varhaiskasvatusviraston ja nuorisosiainkeskuksen tulee jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaion vähentämiseksi palveluissa.	😊	😐
Opetusviraston ja kaupunginkanslian tulee jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaion vähentämiseksi palveluissa, joissa ohjataan nuoria koulutukseen ja työelämään.	😊	😐
Liikuntaviraston tulee ottaa sukupuolten tasa-arvotyö ja yhdenvertaisuus aiempaa näkyvämmäksi osaksi toiminnan tavoitteita uudistetun liikuntalain, sukupuolten tasa-arvosta annetun lain ja yhdenvertaisuuslain mukaisesti.	😊	😐

⁴ Keskiarvo yhteensä on laskettu suosituksista, ei arviointiaiheiden keskiarvoista.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Liikuntaviraston tulee suunnitella toimenpiteitä sille, miten sukupuolten tasa-arvo otetaan huomioon päätösten ennakkovaikutusten arvioinnissa suunniteltaessa investointeja ja hankintoja sekä kohdennettaessa avustuksia.		
Sosiaali- ja terveystoimen arvioinnit		
Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuus ja riittävyys	3	3
Kaupunginkanslian tulee valmistella sekä kiinteistövirastoa että sosiaali- ja terveysvirastoa ohjaava erityisryhmien asumista koskeva päätös, jossa määritellään tukiasumisen periaatteet, asumiseen tarvittavat tukipalvelut ja asuntojen hallinnan, vuokrauksen sekä rakennuttamisen vastuut.		
Sosiaali- ja terveysviraston tulee kehittää sosiaali- ja terveystoimen palveluja siten, että päihde- ja mielenterveysasiakkaat saavat asumisessaan siihen tarvittavan tuen.		
Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden	4	3
Sosiaali- ja terveysviraston tulee tehostaa kuntoutus-, hoiva- ja sairaalapaikallisuudessa SAS-prosessia (selvitys-arviointi-sijoitus) siten, että palveluasumispaikan saa siinä vaiheessa, kun asiakkaan kunto sitä edellyttää.		
Sosiaali- ja terveysviraston tulee varmistaa, että palveluasumista on tarjolla tarpeeseen nähden riittävästi.		
Sosiaali- ja terveysviraston tulee resursoida kotihoito siten, että samat hoitajat käyvät asiakkaan luona ja aikaa on riittävästi palvelusuunnitelman mukaisten tehtävien suorittamiseen. Työn suunnittelussa tulee hyödyntää itseohjautuvien tiimien kokeilujen tuloksia.		
Terveysasemapaikallisuuden saatavuus	5	5
Sosiaali- ja terveysviraston tulee parantaa hoitoon pääsyä erityisesti itäisen Helsingin terveysasemilla.		
Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystoimissa	5	5
Sosiaali- ja terveysviraston tulee terveys- ja hyvinvointi-indikaattoreiden kirjaamista ja seurantaan varten laatia aikataulusuunnitelma, määrittellä resurssit ja sopia selkeä työnjako siten, ettei tehtävä vie kohtuuttomasti aikaa hoitotyöltä.		
Sivistystoimen arvioinnit		
Perusopetuksen kouluverkoston kehittäminen	5	5
Opetusviraston tulee tehdä palveluverkon muutosten lapsivaikutusten arviointi tapauskohtaisesti ja nykyistä perusteellisemmin.		
Opetusviraston tulee ottaa esityksissään lautakunnalle kantaa siihen, miten osallisten näkemykset ovat vaikuttaneet palveluverkon muutosesitykseen tai syyt siihen, miksi ne eivät ole vaikuttaneet.		
Opetusviraston tulee parantaa osallisuuden tosiasiallista toteutumista ottamalla alueen asukkaat jo alkuvaiheessa mukaan palveluverkkoprosessien valmisteluun.		
Opetusviraston tulee mahdollistaa riittävällä viestinnällä palveluverkon kehittämisen kohteena olevan alueen päiväkotikäisten lasten vanhempien osallisuus.		
Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen	4	5
Opetusviraston tulee huolehtia siitä, etteivät julkisen liikenteen maksut ole esteenä lasten osallistumiselle kouluajalla kulttuuritapahtumiin.		
Opetusviraston tulee asettaa kouluille tilojen iltakäytön lisäämiseen liittyviä tavoitteita.		

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tulos yhteensä**4,7****4**

Taulukosta 3 havaitaan, että keskiarvo toimenpiteisiin ryhtymisen osalta oli korkea ja sitä madalsi lähinnä aikuisten mielenterveyspalveluihin liittyvät asumisen tuen suositukset. Vaikutusten keskiarvo oli hieman matalampi kuin toimenpiteiden, mutta silti varsin korkea. Lukua laskettaessa ei otettu huomioon niitä kohtia, joissa vaikutuksia ei voitu arvioida.

Kun tarkastellaan samanaikaisesti sekä toimenpiteisiin ryhtymistä että positiivisten vaikutusten aikaansaamista, myönteisimmän arvioin saivat liikuntapalvelut, joissa on arvioitu avustusten sukupuolivaikutuksia, sosiaali- ja terveystoimi terveysasemien hoitoon pääsyn parantamisesta ja terveys- ja hyvinvointi-indikaattorien kirjaamisesta sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala viestinnästä ja osallisuuden parantamisesta palveluverkkouudistuksissa ja koululaisten koulupäivän aikaisten julkisen liikenteen maksujen poistamisesta.

Useat toimenpiteet ovat sellaisia, joissa vaikutusten saaminen voi kestää pitkään. Maankäytön ja asumisen hyvinvointitavoitteiden toteutumiseen on luotu seurantaa, mutta muutoksia ei tapahdu kovin nopeasti. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sekä nuorten palveluissa tehdään sukupuolisensitiivistä työtä segregaaation vähentämiseksi, mutta niiden tuloksia on vaikea osoittaa. Aikuisten mielenterveyspalveluissa on lisätty asumista tukevia palveluja, mutta vaikutuksia ei ole vielä kovin laajalti nähtävissä.

Tarkastuslautakunnan suositukset siitä, miten palveluasumista on tarjolla tarpeeseen nähden riittävästi, olivat vaikeimmin arvioitavia siitä syystä, että sosiaali- ja terveystoimi on vastauksessaan tarkoittanut tarpeella sitä, mikä on sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen SAS⁵ -prosessin tulos, mutta tarkastuslautakunta on suosituksessaan ymmärtänyt asian laajemmin, kyseenalaistaen huonokuntoisimpien kotona pärjäämisen erityisesti nopeasti muuttuvissa tilanteissa.

3. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomuksessa käsiteltiin kahdeksaa arviointiaihetta, jotka kuuluivat 2. jaoston (nyk. toimikunnan) toimialaan. Niihin liittyen arviointikertomuksessa oli esitetty 18 suositusta, joiden vaikuttavuutta arvioitiin.

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan esittämillä suosituksilla on ollut. Kysymykseen voidaan vastata, että lähes kaikki suositukset johtivat toimenpiteisiin – 61 prosenttia kokonaan ja 22 prosenttia osittain. 40 prosentissa vaikutukset olivat positiivisia ja 40 prosentissa suosituksista vaikutuksia ei vielä ollut

⁵ Selvitys-Arviointi-Sijointus.

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

havaittavissa. Yksikään suosituksista ei jäänyt toteutumatta tai vaikutukset olleet negatiivisia. Vuoden 2015 suosituksiin nähden sellaisia suosituksia ja vaikutuksia oli vuonna 2016 useita, joita ei voitu arvioida.

4. TOIMENPIDE-ESITYS JA LISÄTIEDOT

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta hyväksyy muistion ja esittää, että aiheesta laaditaan arviointikertomuksen tekstiluonnos.

Arviointia koskevia lisätietoja antaa johtava tuloksellisuustarkastaja Liisa Kähkönen, puhelin 310 36606. Arvioinnin suorittamiseen on lisäksi osallistunut kaupunkitarkastaja Tarja Palomäki.

Liisa Kähkönen

Jakelu Tarkastuslautakunnan 2. toimikunta

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET

Tietopyyntöihin vastaajat aiheittain:

Asunto- ja maankäyttöpolitiikka hyvinvoinnin edistämiseksi

- yleiskaavapäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala 26.11.2018
- asunto-ohjelmapäällikkö, kaupunginkanslia, 3.12.2018

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa

- varhaiskasvatuksen asiantuntija, opiskelijahuollon päällikkö, erityissuunnittelija ja opetuskonsultti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 30.11.2018.
- liikuntapalvelupäällikkö ja yksikön päällikkö, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala 2.12.2018 ja 17.1.2019
- palvelupäällikkö, Työvoima- ja maahanmuutto, kaupunginkanslia 27.11.2018

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuus ja riittävyys

- psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, sosiaali- ja terveystoimiala 25.11.2018
- asunto-ohjelmapäällikkö, kaupunginkanslia 4.12.2018

Kotihoidon riittävyys ikääntyneiden tarpeeseen nähden

- sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja ja arviointitoiminnan johtaja, sosiaali- ja terveystoimiala 26.11.2018

Terveysasemapalvelujen saatavuus

- terveys- ja päihdepalvelujen johtaja ja va. terveysasemien johtajalääkäri, sosiaali- ja terveystoimiala 27.11.2018

Tuloksellisuuden mittaaminen sosiaali- ja terveystoimialuissa

- johtava ylilääkäri, hoitotyön asiantuntija, pohjoisen aikuissosiaalityön päällikkö, erityisasiantuntija, vastaava suunnittelija, tilastopäällikkö, erityissuunnittelija ja va. terveysasemien johtajalääkäri, sosiaali- ja terveystoimiala 29.11.2018

Perusopetuksen kouluverkon kehittäminen

- perusopetusjohtaja ja tilapalvelupäällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 30.11.2018

ARVIOINTIMUISTIO 12.2.2019

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2018 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kulttuuristrategian hyvinvointitavoitteiden toteutuminen

- perusopetusjohtaja ja erityissuunnittelija, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 30.11.2018

Muut lähteet:

Helsingin sosiaali- ja terveystoimen kotihoidon asiakastutkimus 2018.

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma